

VŠEOBECNÉ ZÁSADY PRIEMYSELNEJ POLITIKY EÚ

Cieľom priemyselnej politiky EÚ je zvyšovať konkurencieschopnosť európskeho priemyslu, aby si tak mohol udržať úlohu hnacej sily udržateľného rastu a zamestnanosti v Európe. Digitálna transformácia a prechod na uhlíkovo neutrálne hospodárstvo viedli k prijatiu rôznych stratégií s cieľom zabezpečiť lepšie rámcové podmienky pre priemysel EÚ. Vplyv pandémie COVID-19 a vojna na Ukrajine vyvolali nové úvahy o oživení hospodárstva, obnove a budovaní odolnosti.

PRÁVNY ZÁKLAD

Článok 173 [Zmluvy o fungovaní Európskej únie](#) (ZFEÚ).

CIELE

Priemyselná politika je svojou povahou prierezová a má za cieľ zabezpečiť rámcové podmienky priaznivé pre konkurencieschopnosť priemyslu. Je súčasťou niekoľkých ďalších politík EÚ, napríklad v oblasti obchodu, vnútorného trhu, výskumu a inovácií, zamestnanosti, ochrany životného prostredia, obrany a verejného zdravia. Priemyselná politika EÚ je konkrétne zameraná na:

- urýchlenie adaptácie priemyslu na štrukturálne zmeny,
- podporu prostredia, ktoré je priaznivé pre vytváranie a rozvoj podnikov v celej Únii, najmä malých a stredných podnikov,
- podporu prostredia priaznivého pre spoluprácu medzi podnikmi,
- pomoc pri lepšom využívaní priemyselného potenciálu, inovačného, výskumného a technického rozvoja (článok 173 ZFEÚ).

DOSIAHNUTÉ VÝSLEDKY

A. Úvod

Cieľom nástrojov priemyselnej politiky EÚ je vytvoriť všeobecné podmienky, v rámci ktorých môžu podnikatelia a podniky prevziať iniciatívu a využívať svoje nápady a možnosti. Priemyselná politika by však mala zohľadňovať špecifické potreby a charakteristiky jednotlivých odvetví. Vo výročných správach o jednotnom trhu a európskej konkurencieschopnosti sa analyzujú silné a slabé stránky hospodárstva EÚ vo všeobecnosti a osobitne jej priemyslu. Na ich základe sa môžu aktivovať medziodvetvové politické iniciatívy či politické iniciatívy v jednotlivých odvetviach.

B. Cesta k integrovanej priemyselnej politike

Kým v 80. a 90. rokoch minulého storočia sa inštitúcie zameriavali najmä na vytvorenie jednotného trhu, v priebehu formovania hospodárskej a menovej únie a rozširovania EÚ sa pozornosť presunula na priemyselnú politiku. V októbri 2005 sa v oznámení Komisie s názvom [Implementácia Lisabonského programu Spoločenstva](#): Rámcová politika posilnenia výroby v EÚ – smerom k integrovanejšiemu prístupu k priemyselnej

politike prvýkrát presadil integrovaný prístup k priemyselnej politike na základe konkrétneho pracovného programu medziodvetvových a odvetvových iniciatív.

V nasledujúcich rokoch sa hlavné opatrenia zameriavali okrem iného na zabezpečenie [udržateľnosti spotreby a výroby](#), podporu prístupu k neenergetickým [kritickým surovinám](#) a využívanie základných podporných [technológií](#) v rámci politiky.

C. Od stratégie Európa 2020 k novej priemyselnej stratégii

Lisabonskú stratégiu v roku 2010 nahradila [stratégia Európa 2020 na zabezpečenie inteligentného, udržateľného a inkluzívneho rastu](#). Nová stratégia priniesla sedem hlavných iniciatív, z ktorých štyri sa zameriavajú na zvýšenie konkurencieschopnosti priemyslu EÚ: [Únia inovácií](#), [Digitálna agenda pre Európu](#), [Integrovaná priemyselná politika vo veku globalizácie](#) a [Nové zručnosti pre nové pracovné miesta](#). V oznámení Komisie s názvom [Priemyselná politika: Posilnenie konkurencieschopnosti](#), ktoré bolo prijaté v roku 2011, sa požadovali hlboké štrukturálne reformy a tiež súdržné a koordinované politiky členských štátov s cieľom dosiahnuť zvýšenie hospodárskej a priemyselnej konkurencieschopnosti EÚ a podporiť dlhodobý udržateľný rast.

V roku 2012 Komisia vydala oznámenie s názvom [Silnejší európsky priemysel v prospech rastu a oživenia hospodárstva – Aktualizácia oznámenia o priemyselnej politike](#). Cieľom oznámenia bolo podporiť investície do inovácií so zameraním na šesť prioritných oblastí s veľkým potenciálom: pokročilé výrobné technológie v prospech ekologicky čistej výroby, kľúčové podporné technológie, biovýrobky, udržateľnú priemyselnú a stavebnú politiku a suroviny, ekologicky čisté vozidlá a plavidlá a inteligentné siete.

V roku 2014 Komisia prijala oznámenie s názvom [Za obnovu európskeho priemyslu](#). Toto oznámenie sa zameriava na odvrátenie úpadku priemyslu a dosiahnutie cieľa 20 % HDP z výrobných činností do roku 2020. Túto politiku v roku 2016 doplnila oznámením s názvom [Digitalizácia európskeho priemyslu – Využitie výhody jednotného digitálneho trhu v plnej miere](#), ktoré sa zameriava na digitálnu transformáciu a rieši súvisiace otázky ako financovanie, normalizácia informačných a komunikačných technológií, veľké dáta a zručnosti. Okrem toho cieľom [iniciatívy pre začínajúce a rozširujúce sa podniky](#), ktorá sa začala realizovať v roku 2016, je dať početným európskym inovatívnym podnikateľom maximum možností budovať podniky svetovej špičky.

Odvetvia, ako sú IKT, oceľ, cement, textil a chemické látky, boli zahrnuté do rozsiahleho plánu kľúčových opatrení zavedeného v roku 2019 oznámením Komisie s názvom [Európska zelená dohoda](#), ktorého cieľom bolo mobilizovať priemysel v záujme čistého a obehového hospodárstva. Vo svojom oznámení z januára 2020 o [inauguračnom ročnom pracovnom programe](#) Komisia zdôraznila, že pozíciu EÚ ako digitálneho lídra by posilnila Európska dátová stratégia a biela kniha o umelej inteligencii. V marci 2020 Komisia predložila oznámenie [Nová priemyselná stratégia pre Európu](#) s cieľom pomôcť európskemu priemyslu vykonať dvojitú transformáciu smerujúcu ku klimatickej neutralite a vedúcemu postaveniu v digitálnej oblasti a posilniť konkurencieschopnosť a strategickú autonómiu Európy.

Začatie tejto stratégie sa však časovo zhodovalo s vypuknutím pandémie ochorenia COVID-19 a predchádzalo vypracovaniu nástroja [NextGenerationEU](#). Autori stratégie preto nemohli zohľadniť vplyv pandémie na priemyselné odvetvia EÚ. V reakcii na účinky pandémie ochorenia COVID-19 na priemyselné dodávateľské reťazce

a konkurencieschopnosť EÚ Parlament prijal [uznesenie](#) z apríla 2020 o koordinovanom postupe EÚ v boji proti pandémie COVID-19 a jej dôsledkom. V novembri 2020 poslanci EP vyzvali Komisiu, aby predložila revidovanú priemyselnú stratégiu.

Komisia v máji 2021 aktualizovala [európsku priemyselnú stratégiu](#) so zameraním na odolnosť jednotného trhu EÚ, závislosť EÚ v kľúčových strategických oblastiach a podporu malých a stredných podnikov (MSP) a startupov, ako aj na urýchlenie zelenej a digitálnej transformácie. V septembri 2020 už Komisia prijala [akčný plán pre kritické suroviny](#), ktorý zahŕňal [prognostickú štúdiu](#) o kritických surovinách pre strategické technológie a odvetvia do roku 2030 a 2050.

Komisia vo februári 2021 predložila [akčný plán pre synergie medzi civilným, obranným a vesmírnym priemyslom](#) s cieľom ďalej posilniť technologickú výhodu Európy a podporiť jej priemyselnú základňu. Zámerom bolo posilniť európske inovácie preskúmaním prelomového potenciálu technológií na rozhraní medzi obranným, vesmírnym a civilným využitím, ako sú cloud, procesory, kybernetická práca, kvantové technológie a umelá inteligencia.

Komisia a podpredseda Komisie/vysoký predstaviteľ Únie pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku predložili 10. marca 2023 [spoločné oznámenie o stratégii EÚ v oblasti kozmického priestoru pre bezpečnosť a obranu](#), ktorá EÚ umožní chrániť svoje vesmírne prostriedky, brániť svoje záujmy, odrádzať od nepriateľských činností vo vesmíre a posilniť svoje strategické postavenie a autonómiu.

D. Vek emisnej neutrálnosti

Komisia predložila 1. februára 2023 nový [Priemyselný plán v kontexte Zelenej dohody určený pre vek emisnej neutrálnosti](#), v ktorom sa stanovuje európsky prístup na podporu emisne neutrálneho priemyslu EÚ prostredníctvom opatrení na zlepšenie konkurencieschopnosti emisne neutrálneho priemyslu EÚ. Tieto opatrenia zahŕňajú tri legislatívne návrhy, ktoré Komisia predložila 14. marca 2023.

i. [Akt o emisne neutrálnom priemysle](#) zo 16. marca 2023, ktorého cieľom je zjednodušiť regulačný rámec pre výrobu kľúčových technológií, stanoviť ciele pre priemyselnú kapacitu EÚ do roku 2030, zrýchliť povoloňacie postupy, podporiť rozvoj európskych noriem pre kľúčové technológie a podnietiť subjekty verejného sektora, aby prostredníctvom verejného obstarávania nakupovali viac čistých technológií.

ii. [Akt o kritických surovinách](#) zo 16. marca 2023, ktorého cieľom je zlepšiť bezpečnosť dodávok surovín potrebných na zabezpečenie prechodu na emisne neutrálne hospodárstvo.

iii. [Reforma koncepcie trhu s elektrickou energiou](#) s cieľom zvýšiť odolnosť trhu, znížiť vplyv cien plynu na účty za elektrinu a podporiť energetickú transformáciu.

Prístup založený na veku emisnej neutrálnosti zahŕňa aj opatrenia na uľahčenie a zjednodušenie procesu prístupu k verejnému aj súkromnému financovaniu na vnútroštátnej úrovni alebo na úrovni EÚ. Jeho súčasťou sú tiež opatrenia na rozvoj primerane kvalifikovanej pracovnej sily a opatrenia týkajúce sa globálnej spolupráce a medzinárodného obchodu.

E. Podporné programy EÚ

K priemyselnej politike EÚ v súčasnosti prispieva množstvo politík, programov a iniciatív v širokej škále oblastí. Medzi príklady iniciatív s prideleným rozpočtom patrí: politika súdržnosti, Horizont Európa (2021 – 2027), Nástroj na prepájanie Európy a Program EÚ pre konkurencieschopnosť podnikov a malých a stredných podnikov. Navyše je cieľom Investičného plánu pre Európu a Európskeho fondu pre strategické investície zmobilizovať do roku 2020 súkromné a verejné investície vo výške najmenej 500 miliárd EUR. V rámci týchto programov a iniciatív sa opakujú dve priority: MSP a inovácie.

Dňa 5. marca 2024 bola predložená vôbec prvá [stratégia v oblasti európskeho obranného priemyslu](#) s cieľom zvýšiť výdavky na obranu, zlepšiť spoločné obstarávanie, zabezpečiť predvídateľnosť pre obranný priemysel a zlepšiť interoperabilitu medzi európskymi ozbrojenými silami. Zámerom navrhovaného nariadenia, ktorým sa zriaďuje [Program pre európsky obranný priemysel](#), je mobilizovať 1,5 miliardy EUR z rozpočtu EÚ na obdobie 2025 – 2027. Tieto finančné prostriedky budú naďalej zvyšovať konkurencieschopnosť [obrannej technologickej a priemyselnej základne EÚ](#).

ÚLOHA EURÓPSKEHO PARLAMENTU

Maastrichtskými zmenami sa do Zmluvy o ES prvýkrát dostali otázky priemyselnej politiky. Tento úspech možno pripísať iniciatívam Parlamentu, ktoré pomohli podnieť reorganizáciu oceliarstva a vyžiadali si dynamickejšiu priemyselnú politiku. Odvtedy prijal Parlament množstvo uznesení, ktoré posilnili priemyselnú politiku EÚ ešte viac. Medzi novšie patria:

- [uznesenie](#) zo 4. februára 2014 o akčnom pláne pre konkurencieschopný a udržateľný oceliarsky priemysel v Európe,
- [uznesenie](#) z 9. júna 2016 o konkurencieschopnosti európskeho železničného zásobovacieho odvetvia,
- [uznesenie](#) z 12. septembra 2017 o stratégii pre Európu v oblasti kozmického priestoru,
- [uznesenie](#) z 12. februára 2019 o komplexnej európskej priemyselnej politike v oblasti umelej inteligencie a robotiky,
- [uznesenie](#) zo 17. apríla 2020 o koordinovanom postupe EÚ v boji proti pandémie COVID-19 a jej dôsledkom,
- [rozhodnutie](#) z 18. júna 2020 o zriadení, pôsobnosti, počte členov a dobe trvania osobitného výboru pre umelú inteligenciu v digitálnom veku,
- [uznesenie](#) z 25. novembra 2020 o novej priemyselnej stratégii pre Európu,
- [uznesenie](#) z 15. septembra 2022 o vykonávaní aktualizovanej novej priemyselnej stratégie pre Európu: zosúladenie výdavkov s politikou,
- [uznesenie](#) zo 16. februára 2023 o stratégii EÚ na podporu priemyselnej konkurencieschopnosti, obchodu a kvalitných pracovných miest, v ktorom uviedol, že európska priemyselná stratégia by mala byť navrhnutá tak na

zabezpečenie vedúceho postavenia Európy v oblasti technológií čistej energie, ako aj na zlepšenie existujúcej priemyselnej základne s cieľom zabezpečiť vysokokvalitné pracovné miesta a hospodársky rast pre všetkých Európanov v záujme dosiahnutia cieľov Zelenej dohody,

- [uznesenie](#) z 12. decembra 2023 o prijatí aktu o kritických surovinách, ktorým sa stanovuje rámec na zaistenie bezpečných a udržateľných dodávok kritických surovín,
- uznesenia, ktorými sa 11. apríla 2024 prijíma [nariadenie](#) a [smernica](#) o reforme koncepcie trhu s elektrinou v Únii,
- [uznesenie](#) z 25. apríla 2024 o prijatí aktu o emisnej neutrálnosti, ktorým sa stanovuje rámec opatrení na posilnenie európskeho ekosystému výroby výrobkov emisne neutrálnych technológií.

Viac informácií o tejto téme nájdete na webovom sídle [Výboru pre priemysel, výskum a energetiku](#).

Corinne Cordina
05/2024